

chanizmy funkcjonowania, ze szczególnym uwzględnieniem miejsca osoby niepełnosprawnej.

Wyakcentowany w publikacji został również kontekst pedagogiczno-pastoralny w artykule autorstwa dr hab. Marka Marczewskiego pod tytułem: *Rodzina w świetle współczesnej myśli teologicznej*. Artykuł przedstawia ważne dla życia rodzinnego tezy i wskazania zawarte w Adhortacji apostołskiej Jana Pawła II o zadaniach rodziny chrześcijańskiej w świecie współczesnym *Familiaris consortio*, jak również w Konstytucji duszpasterskiej o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes*.

Publikacja zbiorowa *Pedagogika rodziny. Podejście interdyscyplinarne* jest niezwykle cennym opracowaniem. Wskazuje, iż interdyscyplinarność pedagogiki rodziny wpływa na umocnienie, jak również rozwój, samej subdyscypliny. Podjęta refleksja nad interdyscyplinarnym kontekstem pedagogiki rodziny wzbogaca wiedzę o wychowaniu w rodzinie. Książka prezentuje się jako nieocenione źródło wiedzy na temat samej subdyscypliny, jak również współpracujących z nią dyscyplin naukowych. Poruszana tematyka jest różnorodna, co jest istotnym atutem publikacji, zwiększając tym samym grono odbiorców, którzy odnajdą w publikacji odniesienia do przedmiotu własnych zainteresowań naukowych. Zamysł redaktorów publikacji odnośnie ukazania żywotności pedagogiki rodziny w podejściu interdyscyplinarnym został w pełni zrealizowany, natomiast w tekstach wszystkich autorów widoczna jest wspólna troska o rodzinę i rozwój naukowej wiedzy o rodzinie.

Magdalena Woźniak*

Jarosław Przeperski, *Konferencja Grupy Rodzinnej w teorii i praktyce pracy socjalnej z rodziną*, Toruń: Wydawnictwo Edukacyjne „AKAPIT”, 2015, s. 252.

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/PCh.2015.041>

W przekonaniu autorów hasła „Opieka nad dzieckiem”, zamieszczonego w *Encyklopedii pedagogicznej XXI wieku* (t. 3, Warszawa 2004, 838–851), do najbardziej znaczących tendencji we współczesnej opiece nad dzieckiem

* Mgr Magdalena Woźniak jest doktorantką w Katedrze Pedagogiki Rodziny na Wydziale Nauk Społecznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Adres: In-

należy nie tylko koncentracja na działaniach prewencyjnych, ograniczanie interwencji sądowych na rzecz kompetencji służb społecznych, wprowadzanie niewielkich instytucji opieki, unikanie długotrwałego pobytu dzieci poza domem, usystematyzowanie procesu opieki i dostosowanie do potrzeb dzieci i rodzin, ale także zwrócenie uwagi na rozpoznanie sił, zasobów oraz możliwości tkwiących w rodzinie i środowisku, na pracę z „całą” rodziną i szerszym systemem społecznym. Chodzi więc w istocie o nawiązanie do trwałych więzi emocjonalnych.

Autor książki, którą prezentujemy, uważa, że „jesteśmy świadkami jakościowej zmiany, która dokonuje się w obszarze pomocy rodzinie w systemie pomocy społecznej” za sprawą metody Konferencji Grupy Rodzinnej (skrót: KGR), opartej na koncepcji *empowerment* i wykorzystującej jej założenia (s. 37).

Niniejsza publikacja w zamierzeniu Jarosława Przeperskiego stanowi próbę „całościowego opisu metody Konferencji Grupy Rodzinnej”. Jak pisze, jest to pierwsze tego typu opracowanie w Polsce i jedno z niewielu w świecie (s. 10). Zmierza w niej do systematyzacji wiedzy na temat tej metody pracy społecznej i pomocy rodzinie, analizy literatury przedmiotu, a także opisu metody, jej charakterystyki „w kontekście i uwarunkowaniach polskiego systemu pomocy społecznej” (s. 10). Przedstawionym założeniom odpowiada układ książki.

W rozdziale pierwszym („Charakterystyka Konferencji Grupy Rodzinnej jako metody pomocy rodzinie. Aspekty teoretyczne, metodyczne i prawne” – 13–75) przedstawiono KGR jako metodę pracy, jej odniesienia i związki z innymi metodami pomocy rodzinie. W tym rozdziale podjęto trud systematyzowania dotychczasowej wiedzy o metodzie KGR. Zagadnienie skuteczności, jej definicji, pojęć z nią związanych oraz skierowanie uwagi na koncepcję *empowerment* i uściślenie znaczenia tego terminu to zakres refleksji przedstawionej w rozdziale drugim („Efektywność Konferencji Grupy Rodzinnej w świetle literatury przedmiotu” – 76–124). W rozdziale trzecim („Metodologia badań” – 125–137) zamieszczono informacje dotyczące warsztatu badacza pozwalającego „na dokonanie analiz metody i jej efektywności” (s. 11). Przedstawienie wyników własnych badań nad skutecznością (efektywnością) metody KGR zajmuje cały bardzo duży rozdział czwarty. Jest to *stricte* autorski tekst Jarosława Przeperskiego i pierwsze

w języku polskim zebranie wyników badań własnych, pozwalające na ocenę efektywności metody KGR („Efektywność Konferencji Grupy Rodzinnej w świetle badań” – 138–233). Całość anonsowanej pracy dopełniają: „Spis treści” (s. 5–8), „Wstęp” (s. 9–12), „Zakończenie” (s. 234–236), bogata „Bibliografia” (s. 237–249), „Spis tabel” (s. 250–251) oraz „Spis schematów” (s. 252). Poniżej przedstawimy omówienia poszczególnych rozdziałów pracy.

1. Konferencja Grupy Rodzinnej jest metodą pracy z rodzinami. Narodziła się w Nowej Zelandii w latach osiemdziesiątych ubiegłego stulecia. Postrzegana jest jako „innovacyjna metoda wpisująca się w nowe trendy pracy z rodzinami będące reakcją na nieskuteczność dotychczasowych rozwiązań” (s. 13). Nowatorstwo tej metody polega „na postrzeganiu rodziny w systemie pomocowym jako eksperta”, a „rodzinę” stanowią nie tylko więzy krwi, ale wszystkie osoby, które „tworzą bliskie relacje społeczne z daną rodziną podstawową” (s. 14). W tekście autor posługuje się definicją, która określa KGR jako „działania podejmowane przez rodzinę, wspierane przez koordynatora KGR, mające doprowadzić do spotkania jak największej liczby członków rodziny w celu podjęcia próby rozwiązania problemu, jaki się w niej pojawił” (s. 15). Tak więc mamy do czynienia ze swoistym modelem pracy: od rodziny jako centrum oddziaływania do rodziny jako podmiotu podejmującego odpowiedzialność za prowadzenie całego procesu: „rodzina jest nie tylko biorcą pomocy, ale przede wszystkim jest za cały proces pomocowy odpowiedzialna [...]. Istotne jest, aby wszystkie zaangażowane osoby spotykały się w jednym czasie i miejscu w celu podjęcia dyskusji nad możliwym rozwiązaniem problemu” (s. 16). Jest to metoda ograniczająca się do jednego spotkania, która w kontekście całego systemu pomocowego staje się jednym z narzędzi pomocy rodzinie. Jako taka wpisuje się w ciąg wielu metod czy sposobów pracy z rodziną, jak na przykład: asystentura rodzin, mediacja, metoda grupowej pracy socjalnej, ekologiczny model pomocy rodzinie, regulatywny model Baithwaita (s. 18–36).

Schemat pracy z rodziną metodą KGR składa się ze ściśle określonych etapów: zgłoszenia rodziny do KGR, przygotowania do spotkania (od 15 do 30 godzin dla każdego przypadku), spotkania rodziny, wdrożenia planu w życie (s. 38–49). Zakończenie spotkania/KGR nie oznacza zakończenia pracy z rodziną. Pozostaje do wykonania realizacja opracowanego planu, a kontrola realizacji jest prowadzona zarówno przez rodzinę, jak i instytucję.

2. W metodzie KGR *empowerment* przedstawia się jako kluczowy warunek efektywności pracy z rodziną. *Empowerment* to „słowo klucz”, „proces” – w przekonaniu autora publikacji nieprzetłumaczalne. Należy je

rozumieć jako „dodawanie siły”, „wzmocnienie”. *Empowerment* jest to fenomen, który posiada kilka warstw. Jest to najpierw „proces” (s. 98–102), dzięki któremu „osoby i grupy rozwijają świadomość swoich zdolności kontrolowania lub wpływania na siebie i innych oraz uczą się umiejętności efektywnego stosowania tego wpływu” (s. 36–37). *Empowerment* to także „wynik/rezultat” (s. 102–107). Jest to także „dzielenie się odpowiedzialnością, przekazanie mocy decyzyjnej rodzinie przez system pomocowy [...]. Idea *empowerment* opiera się właśnie na dzieleniu się »siłą«. Ci, którzy ją posiadają, na przykład przedstawiciele systemu pomocowego, rezygnują z części swych kompetencji przekazując je rodzinie” (s. 37). Proces *empowerment* – wzmocnienie siły – w przekonaniu Jarosława Przeperskiego „przypomina dobrze znaną w pedagogice społecznej koncepcję budzenia sił ludzkich, pochodzącą od Heleny Radlińskiej. Koncepcję tę usiłował podtrzymywać i rozwijać Aleksander Kamiński, nazywając ją braniem swoich spraw we własne ręce” (s. 90). Ze względu na wieloznaczność terminu *empowerment*, autor uważa, że w literaturze polskiej określeniem najbardziej zbliżonym do terminu angielskiego jest pojęcie „wsparcia społecznego”, choć „nieuzasadnione jest redukowanie jednego pojęcia do drugiego” (s. 91). *Empowerment* odnajdujemy w koncepcjach ekonomicznych, politycznych, psychologicznych i socjologicznych (s. 93–95). Występuje na różnych poziomach życia społecznego, to znaczy „odnosić się będzie zarówno do osób indywidualnych, grup społecznych, w tym rodziny, oraz całych społeczności czy społeczeństw” (s. 95–97).

3. W rozdziale trzecim Autor przedstawił metodologię i organizację badań własnych, to znaczy: sformułowanie celu poznawczego (opis i analiza stosowania metody KGR w praktyce pomocowej oraz zbadanie czynników warunkujących jej efektywność), celu praktycznego (formułowanie wniosków dotyczących optymalizacji KGR i podnoszenia skuteczności oddziaływań w pracy z rodzinami – s. 126), wyznaczenie problemu i hipotez badawczych, zmiennych i wskaźników dotyczących efektywności oraz jej uwarunkowań (s. 127–130), techniki i narzędzia badawcze (s. 130–134), charakterystykę terenu badań i grupy badawczej (s. 135–136), a także organizację procesu badawczego (s. 136–137).

4. Szczegółowa analiza wyników badań zajmuje prawie połowę opublikowanej pracy Jarosława Przeperskiego, co sprawia, że stanowi w pewnym sensie „pierwszą w Polsce monografię na temat Konferencji Grupy Rodzinnej” (Izabela Krasiejko), ale też „sprawdzian” określający jej efektywność w warunkach polskich (analiza 162 KGR przez 22 jednostki pomocy społecznej). Refleksja nad wynikami badań może stać się podstawą ćwiczeń

w procesie przygotowania studentów pedagogiki do pracy socjalnej oraz edukacji permanentnej pracowników socjalnych.

*Marek Marczewski**

* Dr hab. Marek Marczewski, prof. WSSE, jest profesorem w Wyższej Szkole Społeczno-Ekonomicznej w Gdańsku. Adres: Wyższa Szkoła Społeczno-Ekonomiczna w Gdańsku, ul. Rajska 6, 80-850 Gdańsk; e-mail: mamarcz@wp.pl.